

XIX. Weiden akna

1. Bányaigazgatósági adatok, 1724-1733

1724 május 30-án jelenti Sternbach főkamagróf, hogy a régi Siebengrubeni /hibásan Siebenweibernek mondja/ aknák hányójából igen jó zuzó érczetet, helyenként ólom érczet és gazdag ezüstérczet is kutatnak, mert a régiek sem a zuzó érczetet, sem az ólom érczetet nem tudták feldolgozni, tehát a hányóra döntötték amennyiben azokat kivágniok kellett. Reményleni lehet tehát, hogy e régi bányákban még fejteni való közekeket lehet eleget találni.

E végre egy nyitott aknába leeresztettek kellő elővigyázat mellett egy embert 22 ölnyire, ez azt a jelentést tette, hogy az akna egészen kemény kőzetben áll vésett munkában, a 22-ik ölben nagy evések vannak észak felé, egy pár szép darab zuzóérczet is ütött le az egészben álló déli oldalról; ezeket a darabokat kézi szirkével megpróbáltatta, sok ólomércz szinport és szép mennyiségű aranyat is találtak benne, de a próbára nem sokat ad, hanem igyekezni nagyobb mennyiséget szerezni onnan, akkor azután biztosan megtudhatja az érczek minőségét, de abban a véleményben van, hogy a Pachen táróiaknál rosszabbak nem lesznek; miután pedig a Pachen táróiakból most nem lehet eleget termelni, reményli, hogy a régi bánya megnyitása a termelés emelésében nagy segítségül fog szolgálni. Most egyelőre elrendelte, hogy a régi akna kiácsoltassék, a járó padokkal a bejárásra előkészítettessék; azután majd biztosabban lehet e régi mivelést megvizsgálni.

1724 július 2-án jelenti a főkamagróf, hogy a Siebengruben aknában lassanként rendszeres mivelés fejlődik ki, 1 1/2-2 latos ezüstérczetet is találnak, de fő dolog a nagy mennyiségű jó zuzóércz, mióta ezeket is zuzzák, a dus ólom arany tartalma 74 denárról 94-re emelkedett.

1724 július 11-én jelenti a főkamagróf, hogy a Siebengruben aknák egyike már ki van ácsolva, és most egy lóerejű szállító gép állittatik fel a torkolatánál. Ezt az aknát Terézia aknának fogják nevezni a főhercegné tiszteletére, és reményli, hogy benne egy jövedelmes mivelés fog kifejlődni. Az aknával ő különösen a mélységet akarja megvizsgálni, a felsőbb közekeket tárókkal is le lehet mivelni. Valami 30 ölnyi mélységben az

akna torkolata alatt találtak két régi berakott táró, melyeket most kitakarítanak, az egyik már lo ölnyire ki van takarva, és a berakat közt sok czinopeles zuzóérczet találtak, mi annak jele, hogy a táró eléri az érczes eret. Ezeken kívül vagy 30 öllel még mélyebben fekszik a Klingen táró, és ebben van egy berakott feküvágat, mely a siebengrubeni aknák felé látszik hajtva lenni, de senki sem tudja, hogy milyen hosszú, ezt is ki fogja takarítani, és ha megütheti vele az eret, akkor minden akna szállítás nélkül 50-60 esztendeig lehetséges lesz ezekből a felső közből termelni, és ha egyebet nem, legalább a zuzóérczekben néha érezhető hiányt innen pótolni.

1724 augusztus 9-én jelenti a főkamagróf az udvari kamarának, hogy Terézia aknában 30 ölnyi mélységben az aknától észak felé egy érczes zsinórt találtak az eleven érben, ez az ércz 60-100 latot tartalmaz. Mihelyt az akna biztonságosítása olyan mélyre lehalad, munkába fogja vétetni ezt a helyet, és reményli, hogy innen sok ezüstöt fognak termelhetni, mert még mélyebben nagy evések vannak, és itten még repesztő porral sohasem dolgoztak, tehát valószínű, hogy a kemény érközetben még több hagyaték is található.

A Szentháromság altáró a napkban lyukasztott Weiden aknával.

1724 augusztus 13-án felterjeszt a főkamagróf az udvari kamarához egy térképet, melyből a Terézia akna függőleges vetülete látható. E térképen /mely nincs meg/:

A/ a járgány épület, mely a jövő héten lesz egészen készen.

B/ a Terézia akna az ácsolattal, és létrákkal.

C/ egy vágat, mellyel a régiek a 2-ik aknával észak felé lyukasztottak. E vágat talpában és föntjében együtt van a czinopeles, ólmos, és pátos ér, ez utóbbi 20-24 latos.

D/ egy fedü vágat, melyet a régiek 20 ölnyire a fedübe hajtottak, s melynek vágatvége meddőben áll. Egy hasonló vágatnak vége is meddő, mely vágat az előbbivel egyenlő magasságban fekszik.

E/ Egy második észak felé hajtott vágat, mely csak 2 öl hosszú, ebben a pátos ércz már jobb.

F/ Egy dél felé hajtott vágat, mely be van rakva töreccsel.

G/ A 3-ik észak felé hajtott vágat, melyben van az a pátos ércz, melyről utóbbi jelentésében megemlékezett. Az ércz egy hüvelykujnyi vastag, mellette van 3 ujnyi érczel behintett pát, azután egy arasznyi agyag ér, és ez alatt a cziнопeles ér.

H/ Egy beomlott keskeny evés, mely délfelé mélyebbre megy. Nem messze ettől meglapul az akna lefelé, és be van rakva.

I/ Eddig nyitva volt az akna, de mélyebb része be van töltve.

K/ A 2-ik nyitva levő akna észak felé a Teréz aknától.

L/ A 3-ik akna észak felé.

M/ Mutatja, hogy az ér mind a 3 aknán keresztül vonul.

N/ A felemelkedő hegyek az aknák mögött.

Ugy látszik, hogy az ér a Paradicsom hegytől kezdve keresztül vonul a legmagasabb horpadásokon és aknákon át a szélaknai völgybe, és ottan egy fekü kereszteléssel idővel fel fog táratni. A legmagasabb szintekben a pát meddő, de mennél mélyebben vizsgálja meg az ember, annál dusabb. Ugy látszik, hogy a régiek itten igen gazdag érczetek nyertek, mert a hányókon és berakatokban gyakran találhatni ilyeneket. A kemény kőzetben levő vékonyabb dus érczetek elhagyták, mert akkor még nem használták a repesztő port. Ha a régiek a mélységet víz miatt hagyták fel, akkor még nagyon szép jövője lehet e bányának. Az feltűnő, hogy az akna alja meglapul. Ezt ő abból magyarázza, hogy a fedűben talán könnyebben nyerhető jó érczek valának, és a régiek ezek után mentek, a kemény eret pedig elhagyták.

1724 augusztus 24-én jelenti a főkamagróf, hogy a Teréz aknai ezüst 8 denár aranyat tartalmaz, a szélaknai pedig csak 2 denárt.

1724 augusztus 27-én jelenti a főkamagróf, hogy egy régi jelentésben azt találta, hogy a Bieber altáró szintjén a György vágatot a Terézia akna felé hajtották abból a célból, hogy az elfult siebengrubeni aknák alá jussanak és azok vizét lecsapolják, Nagy reménységet merit a jelentésnek tartalmából, mert már most bizonyosnak látszik, hogy a régiek a sok víz mi-

546o/Tné

att hagyták fel a Siebengrubent, és mert ők is azt mondják, hogy ott sok és jó érczeket termeltek.

1724 szeptember 7-én jelenti a főkamagróf, hogy bejárta a Terézia aknát; az utolsó északi evéstől kezdve az akna függőleges, és egészben van. A felső szinteken az ércz meglehetősen szép, és reméli, hogy az év végeig egy egész heti termelést fog innen kapni, s ez által a Felső Bieber tárói költségek fedezésére tartalékot képezhet. Csudálatos, hogy az akna mellett levő évésekben a több száz éves fenyőácsolat még most is olyan friss, mintha csak tegnap állították volna fel. A jó levegőnek tulajdonítja ezt, mely olyan hideg, hogy sok helyen nagy darab jég található.

A Szt. Háromság táró keresztvágatában erős vizre bukkantak, mely egy érből nagy erővel tört ki, de most már apad; a kirepesztett közet cinopeles, és egy érczes darabka is volt közte, mely 12 latot tartalmazott.

1724 szeptember 10-én jelenti a főkamagróf, hogy elérték a Teréz akna fenekét.

1724 október 1-én jelenti Halwax János könyvvivő a főkamagrófnak, hogy a Teréz akna mellett levő harmadik akna fenekén jó érczet találtak, melynek megnyerése 6 embert állítottak. Az ércz 95 latos.

1725 május 8-án felmenti a főkamagróf Kirchner bányagondnokot a Terézia akna felügyeletétől, és azt Deadda főbányatisztra bizza.

1725 június 28-án jelenti Aigner administrator a főkamagrófnak, hogy a Pachen tárói Wasserschacht keresztvágatból észak felé hajtott vágatban szép érczeket nyertek, melyeket Weiden aknán szállítanak ki.

1725 július 1-én jelenti Halwax könyvvivő, hogy a Bieber tárói fő éren a Wasserschacht mögött a Szt. Háromság altárho szintjén levő északi vajatvégen szép ércz mutatkozik.

1725 október 28-án rendeli a főkamagróf, hogy, miután némelyek azt állítják, hogy a Teréz aknai mivelés csak kárt okoz a kincstárnak; Kirchner bányagondnok, Deadda főbányatiszt Andreowitz segéd bányatiszt, és Grimmer társulati bányatiszt járják be a bányát, és miután az akna már lyukasztott a régi

járáttal, tekintsék meg a vágatokat, és adjanak véleményt: hogy a mivelés folytatása hasznos vagy káros-e? Miféle haszon származik a mivelésből? és miképpen kellene ezentúl a mivelést folytatni?

1725 december 31-én rendeli a főkamragróf, hogy miután a Teréz aknai és vizaknai feltárások szerencsésen sikerültek, és a bányákban már sok munkás dolgozik, a két bánya nemsokára lyukasztani is fog egymással: 1726-tól kezdve a két bányának költségei és termelése együttesen számoltassanak el Teréz akna név alatt, és mint egy külön bányavállalat ne kevertessék a Felső Bieber tárói számadás közé; a költségek egyébiránt és a termelés úgy, mint a Felső Bieber táróiak a kincstár $\frac{153}{8}$ ¹⁶ része, és a társulati $\frac{5}{8}$ / $\frac{16}{16}$ rész arányban osztassék szét.

1726 január 10-én javasolja a főkamragróf, hogy a régi Althandel, melyhez a Wasserschacht, Teréz akna, Hangendschacht, és Weiden akna tartozik, és melyben most a Wasserschacht mögött szép ér üttetett meg, ezentúl új Seegen Gottes /Istenáldás/ név alatt külön miveltessek, mert reményli, hogy a szélaknai mivelés gyenge eredménye mellett ez a bánya fogja a mivelés költségeit előállítani. Ehhez pedig szükséges, hogy a Klängen táró közelében egy akna loo ölre lemélyíttessék, mert a többi aknák szállításra és vízvezetésre nem alkalmasak.

1726 február 1-én jelenti Halwax főpénztáros a Körmöczön levő főkamragrófnak, hogy a Wasserschacht mögött nagyon szép érczet ütöttek meg, melyen termésezüst is látható.

1726 június 16-án jelentik a selmeczi főtisztek, hogy az Amalia akna lemélyítése a beszivárgó víz és a kőzet keménysége miatt lassan halad.

1726 október 24-én jelentik a főtisztek, hogy a Bieber altáró vágatvégével a Wasserschacht mellett 29, 44, 48 latos érczetet ütöttek meg, és nagy reménységük van, hogy ott jóvedelmes mivelés keletkezik.

1727 február 23-án jelentik a főtisztek a Körmöczön levő főkamragrófnak, hogy a Wasserschacht mellett levő munkahelyek úgy dél, mint észak felé sokkal szebbek most, mint 4 héttel 5460/Tné

ezelőtt voltak.

Amália akna már 29 öl mély.

Teréz aknában is mindenütt nagyon szépek a munkahelyek.

1727 márczius 30-án rendeli a főkamagróf, hogy tegyenek próbát a Teréz aknában és Hodruson a kemény kőzetnek tüzzel való lemivelésével, a próbához Miller zuzófelügyelő is meghívandó, ki ilyen munkát Felsőbányán látott, és eziránt utbaigazitást adhat.

1727 május 8-án jelentik a főtisztek, hogy a munkahelyek mindenütt nagyon silányak, a mult heti termelés Istenáldás bányában csak 36 márka.

1728 márczius 11-én jelentik a főtisztek, hogy az Istenáldás táró bányában a Wasserschacht mellett 192 márka 13 lat ezüst termeltetett, s hogy az ott volt 9 csapat mellé még 7 csapatot alkalmaztak.

1728 márczius 13-án írja a főkamagróf a selmeczi főtiszteknek, hogy az ércszakmány tervezett felemelését Istenáldás táró számára nem hagyhatja jóvá, mert:

1. Az áldás a kincstárt illeti és nem a munkásokat.
2. Most a munkások az érczetek nem keresték fel, hanem csak azt termelik, aminek kivágása reájuk bízott.
3. Mert nálunk a munkás minden szükségessel el van látva, és nem szorul az áldásra.
4. Mert a munkások nyugalombért kapnak, tehát nem kénytelenek jövőjükről gondoskodni.
5. Mert mennél többet ad az ember ennek a csócseléknek, annál többet komolykedik, és annál kevesebbet dolgozik.
6. Mert ez a nép nem háládatos, minden alkalommal zavarog, magánosoknál pedig békével eltüri, ha 5-6 hétig nem kap fizetést.
7. Végre hamarabb remélhetünk istentől áldást, ha kötelességünket hiven teljesítjük, mint ha a kincstár pénzét az ablakon ki szórjuk, amint némelyek akarnák.

Ez okokból, valamint több más okból is tartsák magukat a főtisztek az eddigi árszabályhoz, és azon ne változtassanak, akármit beszélnek is a tisztviselők, vagy a részesek. Mert a tisztviselők nem szeretnek gazdálkodni, és ilyen alkalommal a munkások előtt népszerűséget hajhásznak; a részesek pedig csak azért javasolják a béremelést, hogy a munkások többet ihassanak, 5460/Tné

és mert ők bosszankodnak, hogy 5/128 birtokuk mellett nem igazgathatnak, és a kincstár mint 123/128 rész birtokosa reájuk nem hallgat.

Ha Kirchner bányagondnok e miatt elégedetlenkedik, meg kell neki mondani, hogy csendesen viselje magát, mert majd megtalálják a módját elhallgattatására.

1732 február 21-én rendeli a főkamagróf, hogy az Isten-áldás bányánál, különösen a Wasserschacht mivvelés helyesebb vezetésére egy külön sáfár alkalmaztassék, s végre az ottan levő istálló lakóházzá átalakittassék, és Spiegel bányatiszt költözzék oda mint sáfár. De ezenkívül, fenntartassék az a rendelet is, hogy a bányagondnok és a többi bányatisztek a bányát hetenkint kétszer bejárják, és erről a tanácskozás alkalmával jelentést tegyenek.

1732 július 8-án tartott tanácskozmány jegyzőkönyvében megemlítetik, hogy Amalia akna a 4-ik járat alatt $75^{\circ} 1'$ mélységet ért el, és még $12^{\circ} 5'$ hiányzik a Szt. Háromság altárho szintjéig.

1733 február 13-án lyukasztott a Teréz akna a Szt. Háromság altárhoval.

1733 augusztus 12-én jelentik, hogy a Wasserschacht mellett a bánya déli részében a Szt. Háromság altárho felett 10 csapat dolgozik pátos, behintett érczeken.